

Dr. FRANJO BENZINGER

LJEKOVITO BILJE

UPOZNAVANJE, ORGANIZACIJA
SAKUPLJANJA, PROIZVODNJE I
RUKOVANJA

ZADRUŽNA KNJIŽNICA

UREĐUJE REDAKCIONI ODBOR

Odgovorni urednik:
Ratko Kovačević

Izdavač: »ZADRUŽNA ŠTAMPA«, izdavačko-knjižarsko poduzeće
Zagreb

Br. 2108

Dr. FRANJO BENZINGER

LJEKOVITO BILJE

Upoznavanje, organizacija sakupljanja,
proizvodnje i rukovanja

ZAGREB 1950

Naklada: 5.000

Štamparija »Prosvjeta«, Zagreb, Preradovićeve 21

PREDGOVOR

Kao predavač predmeta upoznavanje i proizvodnja ljekovitog bilja, imao sam prilike da u nekoliko tečajeva poslije Oslobođenja vidim kolika je potreba za jednom knjigom, koja bi polaznicima mogla poslužiti za njihovu stručnu izgradnju. Pored toga, više puta izražena je s raznih strana želja da napišem knjigu o ljekovitom bilju, u kojoj bi bio obrađen materijal ne samo poznavanja važnijih biljaka, koje se koristi u ljekovite svrhe, nego i osnovne radnje oko branja, sušenja i daljeg rukovanja biljem. Od strane Glavnog saveza poljoprivrednih zadruga NR Hrvatske izražena je želja da se obradi i organizacija proizvodnje ljekovitog bilja, kako bi knjiga mogla da posluži našim zadrugama u njihovom radu oko organizacije ovog posla. Tako je, eto, nastalo ovo djelo.

Knjiga se, ustvari, sastoji iz četiri dijela. Prvi je organizacioni, drugi opće-stručni i treći, specijalni stručni dio. Na koncu je slikovni dio.

U prvom dijelu obrađena je organizacija proizvodnje ljekovitog bilja na zadružnim imanjima i imanjima inokosnih seljaka. No, kod toga se nije ulazilo u dublju analizu ovog rada i to iz više razloga. Prije svega, to nije bio cilj ovog izlaganja. Namjera je bila, da se čitaoci upoznaju s osnovima organizacije biljne proizvodnje na zadružnim imanjima, kako je postavljena od rukovodećih organa, a koju treba primjenjivati i u organizaciji proizvodnje ljekovitog bilja. Osim toga, proizvodnja ljekovitog bilja je za naše zadruge nova stvar: u tome još nemamo dovoljno iskustva, da bismo mogli ulaziti u neku dublju analizu. Što se tiče organizacije proizvodnje i sakupljanja ljekovitog bilja na imanjima

zadrugara, sitnih i srednjih seljaka — ona je obrađena samo toliko, koliko u tom poslu treba da budu angažirane opće poljoprivredne zadruge.

U drugom, opće-stručnom dijelu knjige, pored ostalog, nastojalo se na razumljiv način obraditi važnije sastojine biljnih droga s pregledom droga, složenim po skupinama istovrsnih tvari, budući da se u trećem (specijalnom dijelu) kod svake ljekovite biljke spominju glavne sastojine.

U trećem, specijalnom stručnom dijelu, obrađeno je oko 100 biljnih droga. Kod svake pojedine droge obrađeno je: latinski nazivi droge, narodni nazivi biljke, rasprostranjenost i opis biljke, opis biljnog dijela kao droge, pa glavne kemijske sastojine, zatim sabiranje i sušenje, čuvanje, otprema i upotreba. Time je kod svake droge obrađeno ono što zanima terenskog bilinara i sabirača, te onoga koji rukuje gotovim suhim drogama.

Gdje god se u tekstu knjige spominje Jugoslavenska farmakopeja, misli se na njeno prvo izdanje (*Pharmacopoea Jugoslavica I.*).

Djelo je ilustrirano velikim brojem slika i crteža, kako bi izlaganje u tekstu bilo što razumljivije. Iz tehničkih razloga nije bilo moguće uvrstiti barem stanoviti dio slika u prirodnim bojama.

U vezi sa štampanjem ovog djela zahvaljujem se: Glavnom savezu poljoprivrednih zadruga NR Hrvatske u Zagrebu, koji je omogućio štampanje djela u ovome opsegu i bogato ilustrirano. Zahvaljujem se i uredniku izdavačke djelatnosti drugu Ratku Kovačeviću, koji je s mnogo razumijevanja pratio izradu djela i prihvatio se obrade prvog dijela knjige. Nadalje se zahvaljujem ravnatelju Škole narodnog zdravlja drugu prof. Andriji Štamparu, koji je odobrio snimanje nekoliko biljnih droga i izradu nekih reprodukcija u foto-filmskom odjelu Škole, te drugu ing. Gerasimovu, koji je te droge snimio i izradio reprodukcije.

U Zagrebu, lipnja 1950.

Pisac

UVOD

Ljekovito bilje ima veoma značajnu ulogu u razvitku privrednog i kulturnog života svih naroda svijeta. Ta njegova uloga nije od jučer, ona postoji od najstarijih vremena. Svaki narod, svaka zemlja, svaka epoha bavila se sakupljanjem ljekovitog bilja, imala je svoje ljekovite droge. O tome govore konkretno mnoge činjenice, koje su ostavile dubok pečat u kulturnoj i privrednoj historiji mnogih zemalja.

I historija naše zemlje zabilježila je značajnu ulogu ljekovitog bilja u razvitku njenog privrednog i kulturnog života. Danas je ta uloga daleko veća. Rad s ljekovitim biljem ne sastoji se samo u sakupljanju, kao što je to bilo nekad, nego i u proizvodnji i preradi, on predstavlja značajnu granu naše socijalističke privrede. Naša zemlja upravo obiluje raznovrsnim ljekovitim biljem, pa ga gotovo u svim krajevima naše Republike narod sabire na njegovim prirodnim nalazištima. No, osim sakupljanja samoniklog ljekovitog bilja, t. j. onog koje raste slobodno u prirodi bez utjecaja ljudi, danas se sve više pristupa planskoj proizvodnji ljekovitog bilja putem uzgoja na obradivom zemljištu. Prema raznim klimatskim uslovima, koji vladaju u našoj zemlji, uzgaja se i razno ljekovito bilje. Uzgojem ljekovitog bilja uspjeti smo proizvesti i one vrste koje smo ranije bili primorani uvoziti iz inozemstva. Tako proizvedeno ljekovito bilje, osim što služi za podmirenje potreba naše